

Vég című hétsorosában az ősz gazdagsága vetül szemünk elé, Kosztolányi *Őszi reggelijéhez* hasonlatosan:

Szeptember
Drága dölt pohár
Melynek szélét bor nedvesíti.

Németalföldi csendéletek atmoszférája. Végtelen nyugalom költészete. Holt tenger.

Illatozik az éj. Vakít nyugodt, végtelen játékkal a fénynek és ugyanolyan átmeneteivel a sötétnek. Burjánzik.

André Malraux könyve, a *Musée Imaginaire* (Elképzelte múzeum) egymástól távol eső, de egymáshoz döbbetesen hasonlító műalkotások képét hozza. Szentől szembe láthatás Apolló és Buddha-fejet. És mennyi hasonlóság! Csak a szem. A keleti alázatosan lesütött, az európaié szinte kutatva előretökint.

Visszatérek rokonításaimhoz.

Az én képzeletbeli múzeumomban a következő két részlet kerülhetne az összevetés tárolójába, mint egy-egy nagyszerű festmény kinagyított részlete:

A hegyről láttam a hajnalt, amint szétömlött a sok hegycsúcson és beborította a fél eget. Látásomat vették a mérges, fénylő és hideg könnyek, amelyek oktanul hullottak.

(I. Andrić: *Hajnal*)

.....s a tárgyaltalan zokogás is:
Mikor döngő hajnalodások vértelen
[messzeségei
hányszor

Leborultam elétek!

(Füst Milán: *Öregség*)

Tehát mindkettő hajnalban „történi”, végtelen messzeségek jelenlétében. További párhuzam: a könnyek látszólag ok nélküli patakja.

Idézetek panoptikumából, képzelte múzeumból a fénybe.

Andrić mondta: „...én nem választanám el a prózát a poézistól. Egyáltalán tudni szeretném, hol lehet a határvonalat meghúzni a kettő között.”

Alekszandar Petrov szerint téves lenne Andrićot nagy költőnek kikiáltani, de éppúgy helytelen verseit nyitott kérdésként hagyni. Andrić prózaversei hozzájárultak a szerbhorvát költői nyelv megújodásához, amely ösztönösen szabadulni igyekezett a parnasszista és szimbolista költészet merev szabályaitól és az I. világháború alatt keletkezett naívan romantikus hazafias költészet hatásától.

Az irodalomtörténész, kritikus látó szeme. Az olvasó érző szíve-lelke. Az utóbbihoz szölok. Az ő asztalára teszem le a könyvet, amely a megmértetés után sem bizonyult könnyűnek. Csak ára (80 dinár) nem emelné oly iszonyatos magasba, teszi hozzáférhetetlenné.

Kevesek fülébe jut el így az üzenet, a gondolatittas szép szó.

VIRÁG ÁGNES

A ZMAJ-DÍJAS VÁNDORÉNEKES

SLOBODAN MARKOVIĆ: *Luka (Kikötő)*.
Matica srpska, 1975.

A Njegoš-, a Prešern- és a NIN-díjjal együtt az újvidéki Matica srpska Zmaj-díja irodalmunk időtállóbb értékeit hivatott félmjelteni. A szerbhorvát nyelven tavaly megjelent verseskötetek szerzői közül a neves kritikusokból álló bíráló bizottság, mint ismeretes,

az idén Slobodan Markovićnak ítélte oda a Zmaj-díjat, a Matica kiadásában 1975-ben megjelent *Luka (Kikötő)* című kötetéért.

Művelődésünk e százötven évvel ezelőtt Budán megalakított nagyműtű intézménye az idén egy rendkívül

érdekes költőegyeniséget tüntetett ki a díjjal. Egy 47 éves költőt, aki két évtizeddel ezelőtt a balkáni ifjúsági kongresszuson aratta első sikereit verseivel, s azóta több mint húsz próza- és verstermést összegező könyvet adott ki, s majd ugyanennyit zárt asztalfiókjába meg nem jelentetett kéziratként.

E magában véve szokatlan termékenység részben abban leli magyarázatát, hogy Slobodan Marković újságíróként, riporterként állandó mozgásban van, járja az országot, ismerkedik az emberekkel, igen gyakran az országhatárokon túl is. És a magát riporternak, költőnek, festőnek, bohémnek, csavargónak, szenvedélyes horgásznak, lucullusi lakomákat kedvelő embernek nevező költő: a fényes társaságok és az éjszakai menedékhelyek, sokszor ismeretlen irányú hajókirándulások után is gyakran följegyzí, megörökíti azt (riportban, versben vagy rajzban), amit látott, tapasztalt, átélt. Költészete így hát sokrétű, életszerű, ám ugyanakkor egyenetlen is. Főképp a *Luka* előtti kötetekben, mivel a futó benyomásait sietve papírra vető költő nem mindig tudta és tudja vessé, költészetté vagy éppen klasszikus cizelláltságú dallá lényegíteni az ihlető erővel bíró dolgokat, gondolatokat, élethelyzeteket.

De a hatalmas termékenység, a dús verstenyészet az igazi értékek és gyöngyszemek kiszűrését is lehetővé teszi. Korábbi köteteiből válo-

gatva, és újabb verseit közreadva, így sikerült Slobodan Markovićnak, a közkedvelt — bár irodalmi díjakkal mindaddig nem jutalmazott — költőnek a *Kikötő* című kötetében egy olyan költészetet felmutatnia, amely élmény- és gondolatanyagánál, útkeresésénél és magára találásánál fogva figyelmet érdemel. Figyelmet érdemel, mert Marković, a középkori vándorénekesek, vagabundok és nyugtalan vérű lázadók módjára úgy énekel, hogy közben a jelenből a múltba, a régmúltból a jövőbe átnyúlva állandóan az embert keresi. Még akkor is, ha nemrégén úgy nyilatkozott, hogy a költők nem válthatják meg szívükkel a világot, mivel nincs nekik ilyen hatalmuk, nem képesek a csodatételre.

Kötetének olvasásakor és verseinek fordításakor mégis úgy éreztem: legjobb verseiben sikerült neki ez a csodatétel. A kötet címadó verse, a részben tragikus, részben nosztalgikus hangú *Kikötő*, s nemkülönbön az Üzenet számára kiválasztott néhány más verse is bizonyosság erre.

Egy nagyobb lélegzetű jegyzethez több értékes versét is kiemelhetjük volna, de nyilván már ennyiből is kiérződik és kicseng Slobodan Marković költészetének és versvilágának igazi jellege. Kötetének olvasói bizonyára nem fognak csalódní, hiszen eddigi költészetének legjavát tartják majd a kezükben, egy kicsit úgy, mint a békét és a költészetet megtestesítő s az özönvíz elől menekülő mitológiai galamb is — csőrében az olajágat.

SZÜCS IMRE

HAZÁT KERESŐBEN

CSANÁDI IMRE: *Összegyűjtött versek*.
Magvető, Budapest, 1975.

Számomra — mióta kezembe került Csanádi Imre *Erdei vadak, égi madarak* című kötete — a modern költé-

szet és az évszázados örökség viszonyának érvényes rendje jelenti Csanádi Imre költészetének újdonsá-